

– ET PROJEKT OM MOTIVATION AF
ARRESTANTER MED STOFMISBRUG

FRIHED TIL AT VÆLGE?

Det er muligt at hjælpe flere indsatte stofmisbrugere i behandling efter endt afsoning. I Nordsjælland har man succes med en målrettet indsats.

AF ANNE MARIE KØBKE
OG INGRID LUND SØRENSEN

Selvom mange indsatte i danske fængsler har problemer med stofmisbrug, har den største del af dem ikke erfaring med misbrugsbehandling. Enten er deres stofmisbrug aldrig blevet opdaget, eller også har de ikke fået tilbudt behandling. Og de fleste af dem falder tilbage til misbrug og kriminalitet efter løsladelsen fra fængslet.

I 2005 fik Frederiksborg Amts socialudvalg idéen til at hjælpe fængselsindsatte med misbrugsproblemer i behandling efter afsoningen. Sigtet var at mindske tilbagefald til kriminalitet. To medarbejdere fra Nordsjællands Misbrugscenter fik til opgave at opspøge indsatte borgere med folkeregisteradresser i daværende Frederiksborg Amts kommuner under den sidste del af fængselsopholdet og tilbyde motiverende samtaler. Der blev indgået de nødvendige aftaler mellem Mis-

brugscentret og Kriminalforsorgen, og projektet kørte i cirka halvandet år. I den periode lykkedes det i flere tilfælde at fastholde brugere i behandling efter løsladelsen.

Som led i den lovpligtige behandlingsgaranti tog Kriminalforsorgen i efteråret 2006 initiativ til at indføre behandlingstilbud på landsplan til stofmisbrugere indsat i fængsler og arresthuse, og det var naturligt at involvere Nordsjællands Misbrugscenter i det nye projekt på baggrund af de erfaringer, vi tidligere havde gjort i fællesskab.

Vi, som er forfatterne til denne artikel, fik tildelt behandlingsopgaven i arresthusene i Hillerød, Helsingør og Frederikssund, og vi har oplevet, at der i arresthusene har været en fin opbakning til projektet, både fra personale og indsatte.

To kulturer mødes

Fra begyndelsen var vi opmærksomme på, at vi kommer fra en kultur, hvor behandling er i centrum,

og som er væsentligt forskellig fra den kultur, der findes i arresthusene. Selvom vi var forberedte, var det alligevel en udfordring, der krævede tilpasning, ikke mindst i forhold til de særlige afsoningsregler, der gælder i Kriminalforsorgen.

Vi var derfor meget spændte på, om vores motiverende og løsningsfokuserede behandlingstilgang kunne tilpasses de nødvendigvis mere firkantede systemer i arresterne. Første fase var da også præget af, at vi følte os som gæster, men vi lærte systemerne at kende og kan nu navigere på kryds og tværs og samarbejde med de ansatte.

Særligt i forhold til de indsatte har vi måttet ændre vores hidtidige syn på rammerne for behandling. Vi har lært, at selvom samtalen foregår inden for fængslets ufrie rammer, kan man sagtens arbejde med personens indre motivation for forandring ved hjælp af motivationsteknikker.

Vi vurderer, at den største del af de indsatte, vi har været i kontakt

ANNE MARIE KØBKE,
SOCIALRÅDGIVER
INGRID LUND SØRENSEN,
PÆDAGOG,

NORDSJÆLLANDS MISBRUGSCENTER

med, ikke tidligere har været i nogen form for misbrugsbehandling. Så det er en stor erkendelse for dem at indse, at de 'hurtige stoffer', som de har taget i weekenden, egentlig har været meget dominerende i deres liv og ofte har ledt dem ud i kriminalitet. I forhold til nogle få er det lykkedes os i fællesskab at finde nogle behandlingstilbud inden for fængselsregi i både åbne og lukkede fængsler, som har passet til den enkelte. Vi har selv besøgt flere af disse behandlingstilbud for bedre at kunne danne os et billede af, hvad de indeholdt. Vi har også fået et godt samarbejde med behandlingsafdelingerne, efterhånden som vi har lært personalet at kende.

Det er ofte lykkedes os at hjælpe brugeren til at få øjnene op for de problemer, der er forbundet med et liv præget af misbrug. I mange tilfælde har den indsatte aldrig opfattet sit misbrug som et problem, men som en normal del af tilværelsen. Ved at få lov til at overveje og afklare omkostningerne ved misbruget sammen med misbrugsbehandleren i en ikke-fordømmende atmosfære får mange af brugerne øjnene op for, at det måske er værd at ændre rusmiddelvaner, også efter afsoningen.

Hvordan er det gået?

Det nye projekt har været i gang siden foråret 2007, og indtil nu har vi været i kontakt med i alt 108 indsatte. Nu er det jo ikke sådan, at alle 108 er indgået i lange forløb. Langt de fleste får i første omgang en indledende snak om problemerne uden yderligere opfølgning, og det er en naturlig del af processen, at de indsatte efter den indledende samtale som oftest har brug for at reflektere lidt over deres situation. Nogle vender så tilbage senere for at indgå i et kort motiverende samtaleforløb. Sådan et forløb gennemføres over 2-3 samtaler. Hensigten med samtalerne er at motivere brugeren til egentlig stofmisbrugsbehandling i

offentligt eller privat regi, og typisk vil vi slippe kontakten, når den indsatte er kommet i gang med en sådan behandling.

Det er en almindelig erfaring fra al stofmisbrugsbehandling, at resultaterne kommer i det lange seje træk, og at brugeren - og dermed også behandleren - løber ind i mange skuffelser og nederlag undervejs. I det her projekt oplever vi imidlertid både interesse og engagement fra mange af de indsatte og et ønske om at reflektere over deres situation og på længere sigt ændre rusmiddelvanerne. Det virker meget bekræftende og motiverende for os som behandlere at være med i den proces. Vi føler, at vi er med til noget nyt og anderledes, som på trods af, hvad man måske sædvanligvis mener om misbrugsbehandling, virker i forhold til en målgruppe, der ikke tidligere har været gjort synderligt mange forsøg på at motivere for behandling.

Metode

Vores tilgang til arbejdet er baseret på ønsket om at finde selv de mindste tegn på motivation for ændring i livsstil hos brugeren og så at understøtte og forstærke denne spinkle motivation. I arbejdet anvender vi Addiction Severity Index (ASI, der nok vil være mange læsere bekendt), som kortlægnings- og dokumentationsværktøj, og vi har benyttet os af motivationsteknik baseret på Motivational Interviewing, en internationalt anerkendt samtaleteknik.

I arbejdet lægger vi stor vægt på at kunne rumme brugeren, og i og med at vi ved, at vi måske er de eneste besøgende, den indsatte ser i arresthuset, prøver vi også at være underholdende og søger at være troværdige og ægte som samtalepartnere.

Vi søger altså at motivere, afklare og behandle de indsatte. Som bekendt er motivation en flygtig størrelse, som også er meget afhængig af samtalekontaktens hyppighed og omgivelsernes forventninger. Den indsatte befinder sig i et dilemma,

fordi vedkommende ofte ikke kan forestille sig, hvordan han eller hun skal bevæge sig hen til et liv uden stofmisbrug. Det er dog vores erfaring, at den indsatte bedre kan koncentrere sig om at tænke på behandling efter domsafsigelsen, og langt flere viser sig også at sige ja til vores behandlingstilbud efter domsafsigelsen end før domsafsigelsen.

Perspektiver

Projektet kører et par år endnu og med mulighed for forlængelse, og allerede nu kan vi sige, at vi vurderer, at projekter som dette er fuldstændig afgørende for en bedre integration af mennesker, som - retfærdigt eller uretfærdigt - er blevet udstødt af samfundet og stemplet som kriminelle. De indsatte har oftest lavt selvværd og meget lidt selvtillid og tro på egne evner, så deres forventninger til livet udenfor er ikke høje. De tror for de flestes vedkommende ikke på en ændret tilværelse og er i en overhængende risiko for at falde tilbage i ny kriminalitet, fordi 'det kender man til'.

Vil vi integration af denne menneskelige ressource, er det nødvendigt, at der ikke bare sørges for misbrugsbehandling, men at man tillige fra samfundets side i meget højere grad står til rådighed med uddannelse, bolig og job.

Afslutningsvis vil vi gerne slå fast, at vi vurderer, at vores projekt kan betragtes som en succes. Vi oplever, at projektet har bevågenhed i Kriminalforsorgen og på vores arbejdsplads som sådan. Ledelsen er interesseret, måske fordi det er ledelsen, der har indgået aftalerne med Kriminalforsorgen. Vi har opnået en vældig god kontakt til de indsatte, som over tid vil føre til, at langt flere indsatte med stofmisbrug vil kunne gennemføre behandling. Vi tror, at vi hos alle dem, vi taler med, får sået et lille frø, der hos mange vil kunne udvikle sig til noget positivt. ■